

Vysokoškolští studenti po třetí vlně pandemie koronaviru

4. října 2020, Praha | *Fakulta sociálních věd UK ve spolupráci se Sociologickým ústavem AV ČR a výzkumným konsorciem psychologů prováděla dotazování na českých vysokých školách v období po třetí vlně pandemie COVID-19 (od poloviny května do konce června). Z šetření vychází, že studenti dodržovali na konci semestru výrazně více preventivních opatření proti nemoci COVID-19 než obecná populace lidí ve věku 18–34 let. Také byli oproti obecné populaci mladých lidí výrazně více nakloněni vakcinaci. Finanční zajištěnost studentů se během pandemie COVID-19 prudce propadla, negativně se na nich podepsal především výpadek placené práce. Míra symptomů deprese u studentů odpovídá výsledkům z jara 2020 a stále je zvýšená oproti předpandemické situaci. Negativně na duševní stav studentů působila především špatná finanční situace a ztížené podmínky studia (distanční výuka).*

O projektu

Současný projekt navazuje na výzkum Sociologického ústavu AV ČR a Fakulty sociálních věd UK z jara 2020 zaměřený na vysokoškolské studenty a na to, jak se jich první vlna pandemie dotkla v oblasti studií, duševní pohody a dalších příbuzných témat. Šetření mohlo proběhnout díky projektu START/SOC/047, který byl podpořen z projektu Grantová schémata na UK, reg. č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/19_073/0016935.

Sběr dat probíhal online od 18. 5. do 30. 6. 2020, byli zapojeni studenti z více než 13 českých veřejných, 2 státních a 8 soukromých univerzit. Celkem máme po prvotním čištění k dispozici data od 9595 respondentů (viz Tabulka č. 1 v příloze).

Dodržování opatření a očkování u studentů

Sběr dat probíhal v období po odeznění třetí vlny pandemie, přesto studenti VŠ deklarovali dodržování většiny jmenovaných preventivních opatření (viz Graf č. 1). Vysokoškolští studenti dodržovali na konci minulého akademického roku nadprůměrný počet preventivních opatření: ve srovnatelné otázce ve výzkumu Život během pandemie od PAQ Research během stejného období ve věkové skupině 18–34 let překročilo hranici 50 % pouze nošení roušky nebo respirátoru (v našem případě čtyři nejzákladnější opatření)¹. Například častější mytí rukou dodržovalo pouze 35 % respondentů ve věku 18–34 let ve výzkumu PAQ Research, v našem případě to bylo 72 % vysokoškolských studentů.

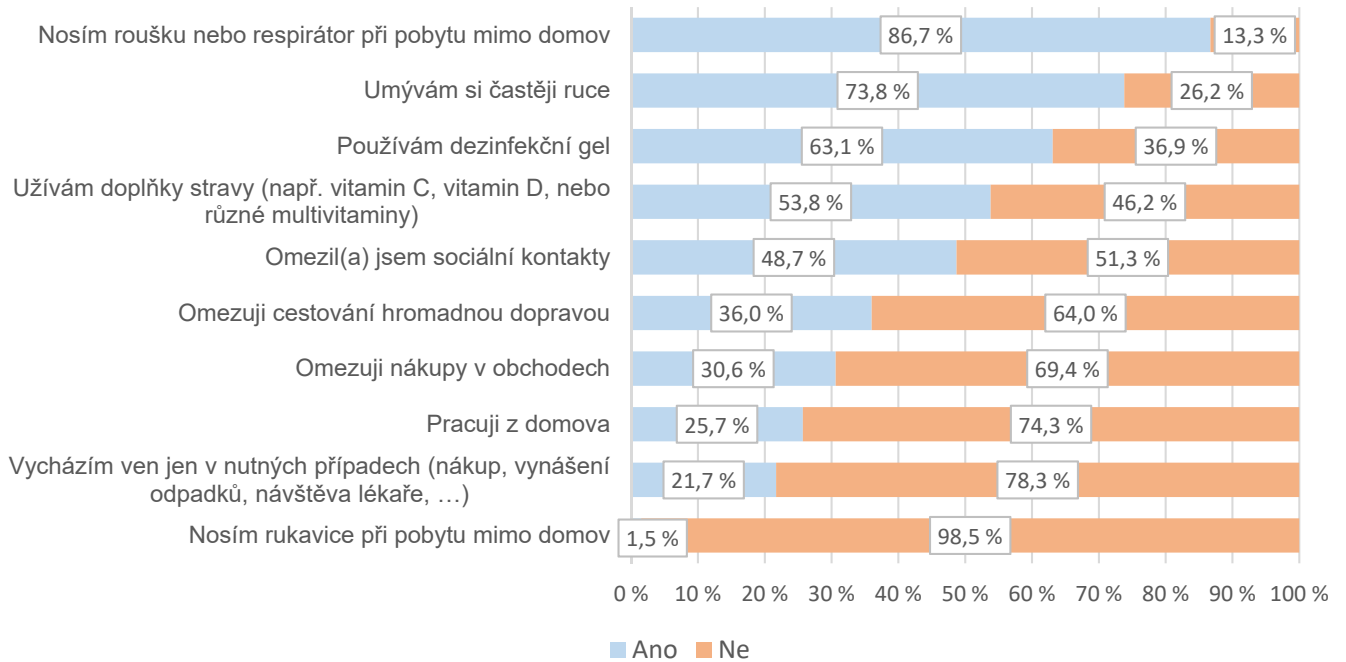
Z deseti dotazovaných preventivních opatření jich studenti průměrně dodržovali 4,54. Žádné protiepidemické opatření nedodržovalo 2,5 % vysokoškolských studentů. Čtyři nejzákladnější opatření (krytí úst a nosu, užívání dezinfekce, hygiena rukou a omezení sociálních kontaktů) dodržovala třetina respondentů.

¹ Vypočteno z dat dostupných ke stažení na stránce zivotbehempandemie.cz/jednotlive-protektivni

TISKOVÁ ZPRÁVA

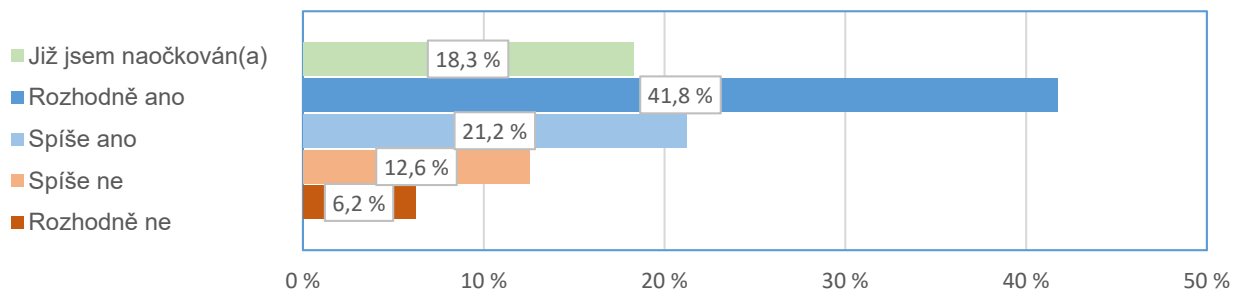
Graf č. 1: „Která z následujících preventivních opatření používáte ke své ochraně?“

N = 9423

Velká část dotazovaných vysokoškolských studentů deklarovala, že byli naočkováni proti nemoci COVID-19 již na začátku léta (18 %), přičemž 63 % studentů vyjadřovalo ochotu nechat se naočkovat. Pouze menšina studentů (6 %) rozhodně neměla o očkování zájem. To kontrastuje s výsledky PAQ Research, kdy ve skupině mladých lidí (18–34 let) bylo 16 % rozhodných odpůrců očkování, zatímco naočkových nebo k očkování ochotných respondentů bylo celkem 57 % (v našich datech 81 %)². Vysokoškolská studenti jsou tedy na rozdíl od obecné populace mladých lidí daleko více nakloněni očkování proti nákaze COVID-19.

Graf č. 2: „Až dostanete možnost nechat se naočkovat lékařsky ověřenou a schválenou vakcínou proti COVID-19, využijete ji?“

N = 9349

² Zdroj informací – výzkum *Život během pandemie*: zivotbehempandemie.cz/imunizace

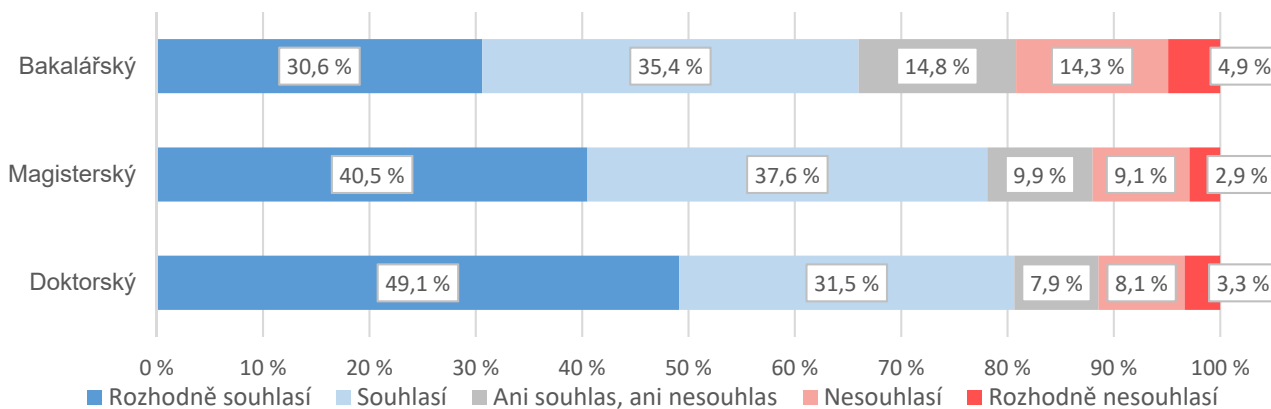
Finanční situace studentů

Finanční zajištěnost studentů klesla z cca 88 % před pandemií na cca 71 % během pandemie (v čase sběru letošního května až června). Nyní zhruba 16 % studentů podle svých slov nedisponuje dostatečnými finančními prostředky na pokrytí svých měsíčních výdajů. Až 38 % vysokoškolských studentů by si navíc nemohlo dovolit ze svého zaplatit nečekaný finanční výdaj ve výši 12 000 Kč.

Více jak polovina studentů měla před pandemií COVID-19 práci převyšující 8 hodin týdně. Téměř třetina (28 %) z těchto respondentů o svoji práci během pandemie přišla. To se negativně podepsalo na finanční situaci těchto studentů. Pouze 47 % studentů, kteří přišli o práci, mělo dostatek finančních prostředků k pokrytí svých výdajů (oproti 76 % studentů, kteří si svůj výdělek během pandemie udrželi). Doplňme, že studenti typicky pracují brigádně, nejčastěji formou dohod o provedení práce, a proto se na ně nevztahovaly žádné vládní kompenzace dopadu COVID-19.

Nedostatkem finančních prostředků jsou ohroženi především studenti bakalářského stupně, celkem cca pětina z nich udávala, že během letošního sběru dat na počátku léta neměla dostatek finančních prostředků na pokrytí měsíčních výdajů oproti zhruba 12 % u magisterských a doktorských studentů.

Graf č. 3: Do jaké míry souhlasíte s následujícím výrokem? „Disponoval(a) jsem dostatečnými finančními prostředky, které pokryjí moje měsíční výdaje.“

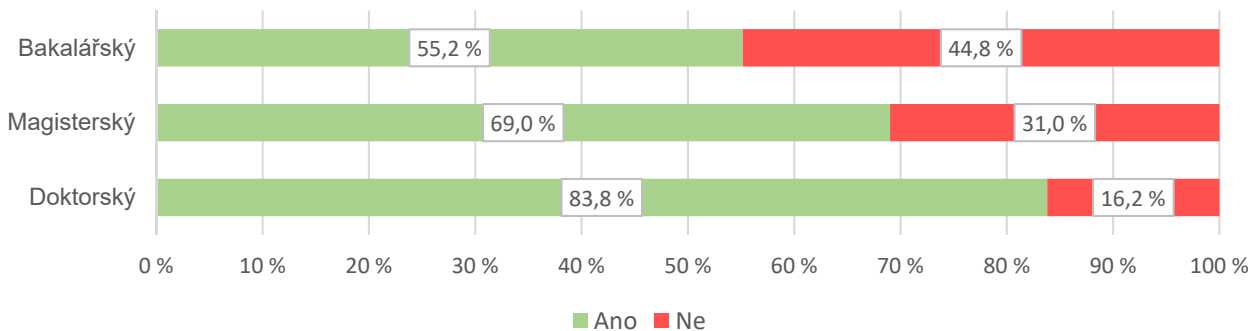

N = 9893

Nečekaný výdaj ve výši 12 000 Kč by si nemohlo dovolit zaplatit cca 45 % Bc. studentů (vs. 31 % Mgr. studentů a 16 % Ph.D. studentů). Studenti magisterského a doktorského stupně měli častěji placenou práci převyšující 8 hodin týdně (40 % Bc. studentů vs. 51 % Mgr. vs. 76 % Ph.D.).

TISKOVÁ ZPRÁVA

Graf č. 4: „Mohl(a) byste si v případě potřeby dovolit ze svého zaplatit nečekaný výdaj ve výši 12 000 Kč?“

$N_{\text{bakaláři}} = 5672$

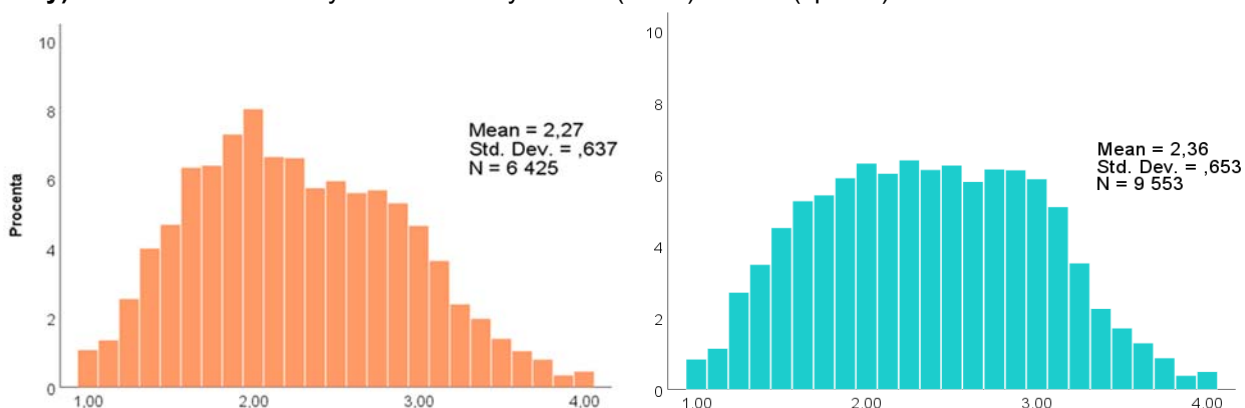
$N_{\text{magistři}} = 3325$

$N_{\text{doktorandi}} = 574$

Studenti a psychické zdraví

Ve výzkumu jsme též navázali na sběr z jara 2020 a použili jsme stejný indikátor depresivních symptomů (CES-D8). Ten nám umožňuje porovnávat, jestli studenti vysokých škol měli po třetí vlně pandemie větší nebo stejný sklon k depresi jako na začátku pandemie v roce 2020. Depresivita vysokoškolských studentů se nezměnila, ustálila se na vysokých hodnotách z počátku pandemie. Před pandemií COVID-19 byl podle European Social Survey průměr depresivních symptomů u českých VŠ studentů 1,5 na čtyřbodové škále (měřeno v roce 2014), po třetí vlně pandemie byl průměr 2,4 – jedná se tedy o výrazný nárůst.

Graf č. 5: Histogramy součtového indexu škály depresivity CES-D 8 (1 = malý sklon k depresi, 4 = velký) – srovnání mezi českými VŠ studenty z 2020 (vlevo) a 2021 (vpravo)

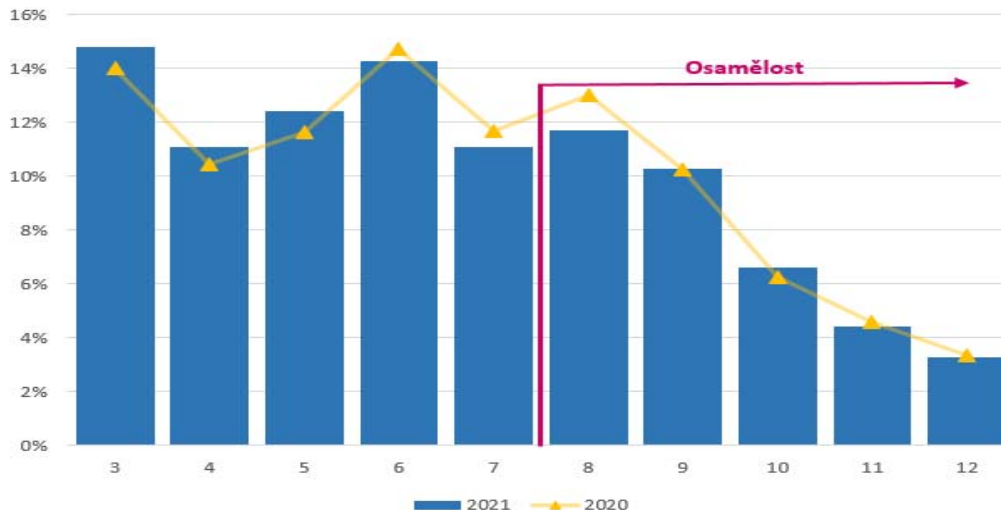

Zdroj: SOÚ AV ČR a FSV UK, 2020; Vysokoškolští studenti během pandemie, 2021

TISKOVÁ ZPRÁVA

Kromě depresivity jsme též měřili pocity osamělosti. Použili jsme stejný indikátor jako na jaře 2020, díky tomu můžeme usoudit, že míra osamělosti se u studentů během pandemie nezměnila. 37 % respondentů výzkumu se podle škály osamělosti Kalifornské univerzity v Los Angeles (UCLA) cítilo osaměle (skóry 8 až 12).

Graf č. 6: Skóry třípoložkové škály osamělosti UCLA (3 = necítí se vůbec osaměle, 12 = cítí se velmi osaměle) – srovnání mezi českými VŠ studenty z 2020 a 2021

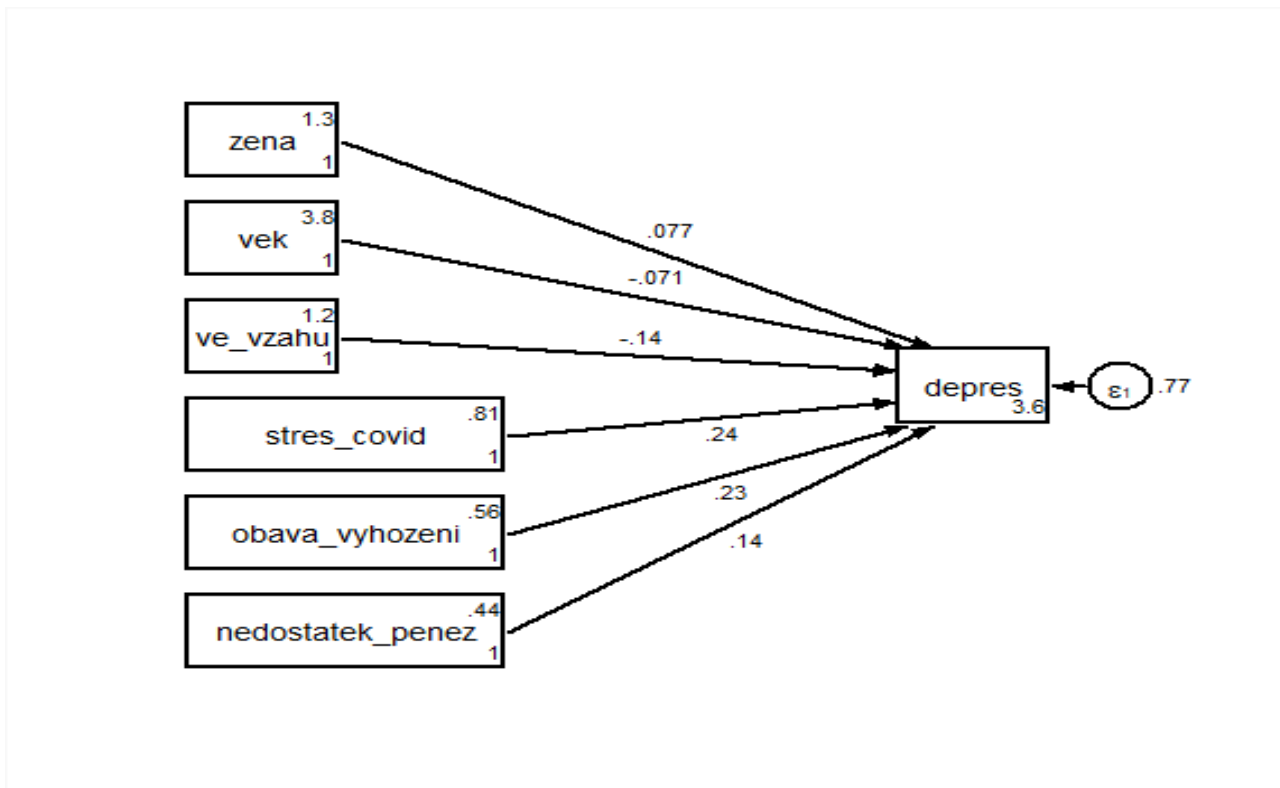
$N_{2020} = 6497$

$N_{2021} = 9662$

Co mělo vliv na duševní stav studentů? Vyšší úroveň depresivních symptomů indikovaly studentky. Nedostatek finančních prostředků měl též negativní efekt na depresivitu studentů. Studenti, kteří indikovali stres z důvodu změn ve výuce (distanční výuka) způsobený pandemií COVID-19, měli vyšší úroveň symptomů deprese. Silný negativní efekt na příznaky deprese měla obava z nedokončení ročníku. Naopak protektivní efekt proti depresi měl stálý partnerský vztah.

Jak špatná finanční situace studentů, tak především ztížené podmínky studia (distanční výuka) negativně působily na duševní zdraví studentů na konci minulého akademického roku. Pro další vývoj bude zásadní, po jak dlouhou dobu se v novém akademickém roce budou moci vysokoškolští studenti účastnit běžné (prezenční) výuky.

Graf č. 7: Model jednotlivých efektů vybraných proměnných na depresivitu studentů

$N = 8965$

Kontakt

- **Petr Soukup**, tel.: 777 942 208, e-mail: petr.soukup@fsv.cuni.cz
- **Jan Klusáček**, tel.: 210 310 215, e-mail: jan.klusacek@soc.cas.cz
- **Michaela Kudrnáčová**, tel.: 210 310 215, e-mail: michaela.kudrnacova@soc.cas.cz

Příloha

Tabulka č. 1: Počty respondentů za zapojené univerzity, za které odpovědělo alespoň 100 studentů

Univerzita	Počet respondentů
Univerzita Karlova (UK)	3322
Česká zemědělská univerzita (ČZU)	1051
České vysoké učení technické v Praze (ČVUT)	1010
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích (JU)	601
Vysoká škola chemicko-technologická v Praze (VŠCHT)	580
Mendelova univerzita v Brně (MENDELU)	552
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)	477
Policejní akademie ČR v Praze (PA ČR)	358
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích (VŠTE)	275
Vysoká škola finanční a správní (VŠFS)	227
Vysoká škola ekonomie a managementu	179
Univerzita Palackého v Olomouci (UPOL)	173
Univerzita obrany (UO)	162
Univerzita Jana Amose Komenského Praha (UJAK)	134
Jiná	494
Celkem respondentů	9595